

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Затверджую:
Т.в.о. декана
юридичного факультету
Надія МОСКАЛЮК
« 31 » _____ 2023 р.

Затверджую:
В.о. директора з
науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
« _____ » _____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
«Порівняльне цивільне право»

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Галузь знань - 29 Міжнародні відносини
Спеціальність - 293 Міжнародне право
Освітньо-професійна програма - «Міжнародне право»

Кафедра міжнародного права та міграційної політики

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практичні	РС	Тренінг, КПЗ	СРС	Разом	Екзамен/Залік
Денна	2	4	28	14	3	6	9	60	Екзамен

31.08.2023
[Signature]

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 29 Міжнародні відносини спеціальності 293 Міжнародне право (затверджена Вченою Радою ЗУНУ, протокол № 9 від 15.06.2022 р.).

Робочу програму склала к.ю.н., доцент, доцент кафедри міжнародного права та міграційної політики Наталія МАРЦЕНКО

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри міжнародного права та міграційної політики, протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Завідувач кафедри

Ярина ЖУКОРСЬКА

Розглянуто і схвалено групою забезпечення спеціальності 293 Міжнародне право, протокол № 1 від 31.08.2023 р.

Голова ГЗС

Ярина ЖУКОРСЬКА

Гарант ОП

Людмила САВАНЕЦЬ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Порівняльне цивільне право»

1. Опис дисципліни «Порівняльне цивільне право»

Дисципліна «Порівняльне цивільне право»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 2	Галузь знань – 29 Міжнародні відносини	Статус дисципліни: обов'язкова Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність – 293 Міжнародне право	Рік підготовки - 2 Семестр –4
Кількість змістових модулів –2	Освітньо-професійна програма – «Міжнародне право»	Лекції - 28 год. Практичні заняття – 14 год.
Загальна кількість годин –60	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота – 9 год. Тренінг та КППЗ – 6 год. Індивідуальна робота – 3 год.
Тижневих годин – 4, з них аудиторних – 3		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Порівняльне цивільне право»

2.1. Мета вивчення дисципліни:

Метою дисципліни «Порівняльне цивільне право» є глибоке та ґрунтовне вивчення студентами особливостей правового регулювання цивільних відносин у різних цивільно-правових системах.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

- засвоєння студентами основних понять цивільного права різних країн;
- створення наукових передумов здійснення студентами власного критичного аналізу цивільних відносин;
- виявлення місця і значення порівняльного цивільного права в системі юридичних наук;
- критичний аналіз взаємодії теорії та практики.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

СК 1. Здатність критично осмислювати теорії, принципи, методи і поняття міжнародного, європейського права, порівняльного правознавства, враховувати темпоральний чинник та прогнозувати основні напрямки розвитку правових систем.

СК 2. Здатність формувати судження у сфері міжнародного, європейського, національного права, порівняльного правознавства, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

СК 4. Здатність тлумачити і застосовувати право Європейського Союзу, брати участь у гармонізації законодавства України з правом ЄС, забезпечувати правове супроводження європейської та євроатлантичної інтеграції України.

СК 5. Здатність аналізувати зміст національних правових норм, інститутів і галузей права у порівняльно-правовому контексті.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою для вивчення навчальної дисципліни «Порівняльне цивільне право» є наступні дисципліни: «Інформаційні технології в праві», «Теорія держави і права», «Історія держави та права зарубіжних країн та римське право», «Правові системи сучасності», «Порівняльне конституційне право», «Міжнародне і порівняльне трудове право».

2.5. Результати навчання:

РН 5. Здійснювати порівняльний аналіз правових систем, оцінювати і аргументувати їхні недоліки та переваги, знаходити і тлумачити релевантне іноземне законодавство, надавати

консультації щодо його змісту і практики застосування, оцінювати та мінімізувати ризики юридично значущих дій з урахуванням множинності правових систем і юрисдикцій.

РН 7. Використовувати практику Європейського суду з прав людини, інших міжнародних судових та арбітражних органів, теоретичні знання з міжнародного і національного права для обґрунтування і захисту власної позиції, захисту інтересів клієнта та в інших професійних цілях.

РН 15. Формулювати висновки, розробляти рекомендації, обґрунтовувати власне бачення шляхів розв'язання проблем у сфері правотворчої, правоінтерпретаційної та правозастосовної діяльності.

РН 16. Знати сучасні наукові досягнення у сфері міжнародного та національного права, мати навички науково-дослідної роботи, інтерпретувати результати наукових досліджень та враховувати їх у практичній професійній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни «Порівняльне цивільне право»

Змістовий модуль 1

Тема 1. Загальні положення зобов'язального права

Поняття та види зобов'язань у різних правових системах. Підстави виникнення зобов'язань. Зобов'язання із договору та квазідоговору, делікту та квазіделікту в цивільному праві Франції. Зобов'язання із закону, угоди, делікту, безпідставного збагачення та ведення чужих справ без доручення у праві Німеччини. Зобов'язання із деліктів, договорів та квазідоговорів в англо-американській цивільно-правовій системі. Класифікація зобов'язань в різних правових системах.

Умови і принципи виконання зобов'язань в зарубіжних правових системах. Наслідки невиконання зобов'язань. Цивільно-правова відповідальність за невиконання чи неналежне виконання зобов'язань. Збитки в цивільному праві зарубіжних країн. Компенсаторні та мораторні, конкретні та абстрактні збитки. Вина боржника в заподіянні шкоди. Підстави звільнення боржника від відповідальності. Неможливість виконання зобов'язання боржником. Випадок та непереборна сила в різних цивільно-правових системах. Теорія «даремності» (втрати смислу) договору в англо-американській системі права.

Множинність осіб у зобов'язаннях. Дольові, сумісні та солідарні зобов'язання в романо-германській системі права. Спільні чи роздільні кредитори, спільні, сумісні чи розрізнені боржники в англо-американському цивільному праві. Уступка вимоги та переведення боргу. Припинення зобов'язань.

Тема 2. Забезпечення зобов'язань в цивільному праві зарубіжних країн

Загальна характеристика способів забезпечення виконання зобов'язань у цивільному та торговому праві зарубіжних країн. Засоби забезпечення виконання зобов'язань у цивільному праві України: поняття та характерні риси. Класифікація засобів забезпечення виконання зобов'язань. Речово-правові. Зобов'язально-правові.

Тема 3. Цивільно-правова відповідальність у законодавстві різних країн

Поняття цивільно-правової відповідальності. Підстава цивільно-правової відповідальності. Цивільно-правова відповідальність за невиконання зобов'язань. Форми цивільно-правової відповідальності за невиконання зобов'язань. Підстави звільнення від відповідальності.

Тема 4. Загальні положення про договори в цивільному праві

Поняття договорів в цивільному праві зарубіжних країн. Класифікація договорів. Односторонні та синалагматичні (двосторонні), оплатні та безоплатні, консенсуальні та реальні, мінові та ризикові договори в країнах континентальної Європи. Класифікація договорів в англо-американській системі права. Зміст договору. Істотні, звичайні та випадкові умови договору в цивільному праві країн романо-германської системи. Істотні, прості та такі, що припускаються умови договору в англо-американській системі права. Значення договору. Укладення договору. Оферта та акцепт у цивільному праві зарубіжних країн.

Умови дійсності договору в зарубіжних цивільно-правових системах. Вимоги до суб'єктів договору. Правове значення змісту договору. Воля та волевиявлення в договорі.

Форма договору та її значення. Законна підстава договору (кауза) в країнах континентальної Європи. Зустрічна винагорода у договорі в англо-американській системі права.

Тема 5. Класифікація договірних конструкцій за цивільним правом України та інших країн.

Договори про оплатну передачу майна. Договори про безоплатну передачу майна. Договори про передачу майна з умовою здійснення періодичних виплат. Договори про передачу майна у користування. Договори про виконання робіт. Договори про надання послуг. Договори про передачу грошових коштів. Особливості правового регулювання розрахунків у цивільному праві України та деяких інших іноземних країн.

Змістовий модуль 2

Тема 6. Недоговірні зобов'язання у цивільному праві різних країн

Поняття позадоговірних зобов'язань та зобов'язань із заподіяння шкоди в різних цивільно-правових системах. Особливості та значення зобов'язань із заподіяння шкоди в зарубіжному цивільному праві. Джерела правового регулювання зобов'язань із заподіяння шкоди. Підстави виникнення зобов'язань із заподіяння шкоди. Формула генерального делікту в країнах континентальної цивільно-правової системи. Система змішаного делікту. Система сингулярних деліктів в англо-американському праві.

Поняття шкоди в цивільному праві зарубіжних країн. “Номінальна шкода” в деліктних зобов'язаннях. Майнова та моральна шкода в зобов'язаннях по відшкодуванню. Причинний зв'язок в деліктних зобов'язаннях та його значення. Непряма шкода, віддалена шкода та шкода, що виникла за відсутності адекватного причинного зв'язку. Вина в зобов'язаннях із заподіяння шкоди. Відповідальність без вини. Відповідальність за ризик (небезпеку) в цивільному праві зарубіжних країн. Розмежування деліктної та договірної відповідальності. Конкуренція позовів (конкуренція відповідальності) в цивільному праві Німеччини, Англії, США. Особливості зобов'язань із заподіяння шкоди за правом окремих країн (Франції, Німеччини, Англії, США).

Тема 7. Відшкодування шкоди. Відшкодування моральної шкоди

Поняття та особливості моральної шкоди у праві зарубіжних країн. Умови виникнення зобов'язання із компенсації моральної шкоди. Особливості визначення розміру відповідальності за моральну шкоду. Роль та значення оціночних суджень при визначенні розміру відшкодування моральної шкоди.

Тема 8. Спадкове право

Поняття та джерела спадкового права зарубіжних країн: континентальної системи права (Франція, Німеччина); англо-американської системи права (Англія та США). Поняття спадщини. Спадкування за заповітом. Поняття та форма заповіту в праві зарубіжних країн. Види заповіту. Заповідальні розпорядження. Свобода заповіту в різних цивільно-правових системах. Відкликання та зміна заповіту. Виконання заповіту.

Спадкування за законом у цивільному праві зарубіжних країн. Суб'єкти спадкування за законом. Привілейовані спадкоємці за законом в спадковому праві зарубіжних країн. Частки спадкоємців за законом в спадковому майні.

Перехід спадкового майна до спадкоємців в країнах континентальної системи права. Інститут особистого представника за заповітом та адміністратора спадкового майна в праві англо-американської системи. Відповідальність за боргами спадкодавця.

Тема 9. Загальні положення сімейного права у зарубіжних цивільно-правових системах

Поняття та умови укладення шлюбу в праві зарубіжних країн. Підстави припинення шлюбу в різних цивільно-правових системах. Права та обов'язки подружжя в континентальному та англо-американському праві.

Поняття та особливості укладення шлюбного контракту. Виконання шлюбного контракту. Правовідносини батьків і дітей у зарубіжних цивільно-правових системах.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Порівняльне цивільне право»

Тематика	Кількість годин					
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Тренінг, КПЗ	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1						
Тема 1. Загальні положення зобов'язального права	2		1	1	3	опитування, тести, кейси, есе
Тема 2. Забезпечення зобов'язань в цивільному праві зарубіжних країн	2	2	1			
Тема 3. Цивільно-правова відповідальність у законодавстві різних країн	2	2	1			
Тема 4. Загальні положення про договори в цивільному праві	2		1			
Тема 5. Класифікація договірних конструкцій за цивільним правом України та інших країн.	10	4	1			
Змістовий модуль 2						
Тема 6. Недоговірні зобов'язання у цивільному праві різних країн	2	2	1	2	3	опитування, тести, кейси, есе
Тема 7. Відшкодування шкоди. Відшкодування моральної шкоди	2		1			
Тема 8. Спадкове право.	4	2	1			
Тема 9. Загальні положення сімейного права у зарубіжних цивільно-правових системах.	2	2	1			
Всього	28	14	9	3	6	

5. Тематика практичних занять.

Практичне заняття № 1

Тема: Забезпечення зобов'язань в цивільному праві зарубіжних країн

Мета: Охарактеризувати засоби забезпечення зобов'язань в цивільному праві

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика способів забезпечення виконання зобов'язань у цивільному та торговому праві зарубіжних країн.
2. Засоби забезпечення виконання зобов'язань у цивільному праві України: поняття та характерні риси.
3. Класифікація засобів забезпечення виконання зобов'язань.

Практичне заняття № 2

Тема: Цивільно-правова відповідальність у законодавстві різних країн

Мета: Ознайомитись із особливостями цивільно-правової відповідальності

Питання для обговорення:

1. Поняття цивільно-правової відповідальності.
2. Підстава цивільно-правової відповідальності.
3. Цивільно-правова відповідальність за невиконання зобов'язань.
4. Форми цивільно-правової відповідальності за невиконання зобов'язань.
5. Підстави звільнення від відповідальності.

Практичне заняття № 3-4

Тема: Класифікація договірних конструкцій за цивільним правом України та інших країн.

Мета: Дослідити різні види договорів зв різноманітними класифікаційними критеріями у цивільному праві України та інших держав.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика договору купівлі-продажу.
2. Договір роздрібної купівлі-продажу
3. Договір поставки
4. Договір контрактації сільськогосподарської продукції
5. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу
6. Договір міни
7. Загальні положення про договір про надання послуг.
8. Договори перевезення вантажів, пасажирів і багажу.
9. Договір транспортного експедирування.
10. Договір зберігання.
11. Договір страхування.
12. Договір доручення.
13. Агентський договір.
14. Договір комісії.
15. Договір консигнації.
16. Договір управління майном.

Практичне заняття № 5**Тема: Недоговірні зобов'язання у цивільному праві різних країн****Мета: Дослідити не договірні зобов'язання в різних цивільно-правових системах****Питання для обговорення:**

1. Публічна обіцянка винагороди.
2. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
3. Рятуння здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи.
4. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
5. Зобов'язання із заподіяння шкоди в праві ФРН, Франції, Англії та США.

Практичне заняття № 6**Тема: Спадкове право****Мета: Дослідити порядок та особливості спадкування у різних цивільно-правових системах.****Питання для обговорення:**

1. Поняття та джерела спадкового права зарубіжних країн: континентальної системи права (Франція, Німеччина); англо-американської системи права (Англія та США).
2. Поняття спадщини. Спадкування за заповітом. Поняття та форма заповіту в праві зарубіжних країн. Види заповіту.
3. Заповідальні розпорядження. Свобода заповіту в різних цивільно-правових системах.
4. Відкликання та зміна заповіту. Виконання заповіту.
5. Спадкування за законом у цивільному праві зарубіжних країн.
6. Перехід спадкового майна до спадкоємців в країнах континентальної системи права

Практичне заняття № 7**Тема: Загальні положення сімейного права у зарубіжних цивільно-правових системах.****Мета: З'ясувати особливості правового регулювання сімейних відносин у різних цивільно-правових системах.****Питання для обговорення:**

1. Поняття та умови укладення шлюбу в праві зарубіжних країн.
2. Підстави припинення шлюбу в різних цивільно-правових системах.
3. Права та обов'язки подружжя в континентальному та англо-американському праві.
4. Поняття та особливості укладення шлюбного контракту. Виконання шлюбного контракту.
5. Правовідносини батьків і дітей у зарубіжних цивільно-правових системах.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПІЗ) - форма організації навчання, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. КПІЗ виконують студенти самостійно

під керівництвом викладачів, це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих у процесі лекційних та практичних занять.

КПЗ із дисципліни «Порівняльне цивільне право» складається із двох складових:

1. Теоретичної частини.
2. Практичної частини.

I. Теоретична частина комплексного практичного індивідуального завдання.

Теоретична частина КПЗ (есе, наукова стаття, тези) із вузької проблематики курсу (тема наукової роботи може бути запропонована самим студентом та узгоджена з науковим керівником) або вибрана із приведених нижче.

1. Правові відмінності у виконанні та припиненні договорів у різних юридичних системах.
2. Автоматична продовжувана дія договорів у континентальному та англо-американському договірному праві.
3. Порівняння механізмів врегулювання договірних конфліктів: арбітраж та судова система.
4. Вимоги до досягнення згоди у договорах: аналіз сучасних правових підходів.
5. Використання договірної конструкції у різних галузях права.
6. Правові основи відповідальності за порушення договору у континентальному та англо-американському праві.
7. Правила зміни умов договору у різних правових системах.
8. Роль добросовісності у виконанні договорів.
9. Порівняльний аналіз правил визнання договорів недійсними.
10. Вплив глобалізації на зміну структури та мови договорів.
11. Регулювання онлайн-угод у правових системах: ризики та виклики.
12. Фіктивний договір у праві різних країн.
13. Захист прав споживачів у договорах про надання послуг: правовий підхід у Європі та США.
14. Вплив судових прецедентів на розвиток договірного права в англо-американській системі.
15. Роль інтернет-платформ та смарт-контрактів у зміні традиційних підходів до укладення та виконання договорів.

Наукова робота оформляється у вигляді презентації та захищається за допомогою мультимедійних засобів в присутності інших студентів.

II. Практична частина комплексного практичного індивідуального завдання передбачає створення студентом глосарію термінів із опрацьованої наукової тематики, розробку тестів, вирішення ситуаційної задачі із сфери обраної тематики.

7. Самостійна робота

Самостійна робота, як одна із форм засвоєння навчального матеріалу у вільний від обов'язкових занять час і без участі викладача, передбачає особистісно-орієнтовану організацію самоосвіти студента. Організація самостійної роботи вимагає особливої уваги, тому що частина питань кожної теми виноситься на самостійне опрацювання студентами, а матеріал, передбачений для засвоєння під час самостійної роботи, виноситься на екзамен. Самостійна робота забезпечується необхідними навчально-методичними засобами (у тому числі конспектами лекцій, навчально-методичними розробками для самостійного вивчення дисципліни, періодичними виданнями). Студенти мають можливість самостійно опрацьовувати навчальний матеріал у бібліотеці, навчальних кабінетах і комп'ютерних класах з використанням мережі Інтернет, а також у домашніх умовах (при отриманні відповідного пакету навчально-методичної літератури).

№ п/п	Тематика
1	Тема 1. Загальні положення зобов'язального права
2	Тема 2. Забезпечення зобов'язань в цивільному праві зарубіжних країн
3	Тема 3. Цивільно-правова відповідальність у законодавстві різних країн

4	Тема 4. Загальні положення про договори в цивільному праві
5	Тема 5. Класифікація договірних конструкцій за цивільним правом України та інших країн.
6	Тема 6. Недоговірні зобов'язання у цивільному праві різних країн
7	Тема 7. Відшкодування шкоди. Відшкодування моральної шкоди
8	Тема 8. Спадкове право.
9	Тема 9. Загальні положення сімейного права у зарубіжних цивільно-правових системах.

8. Тренінг з дисципліни

Організація і проведення тренінгу

Трєнінг (англ. *training*) — це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі.

Порядок проведення тренінгу

Вступна частина проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.

Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.

Практична частина реалізовується шляхом виконання завдань у групах студентів з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.

Підведення підсумків. Обговорюється результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Тематика тренінгу

Захист прав споживачів у цивільному праві України та СЄ.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Порівняльне цивільне право» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: стандартизовані тести; поточне опитування; залікове модульне тестування та опитування; наскрізні проекти; командні проекти; реферати, есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; оцінювання результатів КПЗ; студентські презентації та виступи на наукових заходах; модульна контрольна робота; екзамен.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Порівняльне цивільне право» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4	Разом
20%	20%	20%	40%	100%
Усне опитування під час занять (5 тем – по 10 балів – 50 балів). Модульна контрольна робота – 50 балів.	Усне опитування під час занять (4 теми – по 10 балів – 40 балів). Модульна контрольна робота – 60 балів.	Підготовка КПЗ – макс. 40 балів. Захист КПЗ – макс. 40 балів Участь у тренінгах – макс. 20 балів.	Тестові завдання (10 тестів) по 2 бали – макс. 20 балів Теоретичні питання (2 питання) – по 20 балів – макс. 40 балів Кейс (1 кейс) – макс. 40 балів	100

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
----------------	------------------------	----------------

90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Фліпчарт	1-9
2.	Ноутбук	1-9
3.	Проектор	1-9

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ:

1. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / [О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.] ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с. ISBN 978-966-610-257-0. <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/662f44cb-425d-4830-8697-364752bad5a0/content>
2. Цивільний Кодекс України: науково-практичний коментар. Т. 1: Загальні положення. Особи / за ред. І.В.Спасибо-Фатеевої – Харків: ЕКУС, 2020 928 с.
3. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ: Видавничий дім “АртЕк”, 2020. 128 с.
4. Оновлення Цивільного кодексу України: формування підходів: колективна монографія / О.І. Виговський, Н.Ю. Голубева, С.Д. Гринько та ін.; за заг. ред. проф. Довгерта А.С. та Харитоновна Є.О. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020, 674 с.
5. Спадкове право: кризь призму судової практики: монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатеевої. Харків : ЕКУС, 2021. 536 с.
6. Цивільне право (особлива частина) : навч. посібник / за заг. ред. : Н.М. Процьків, В.М. Никифорова. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 304 с.
7. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. 6-те вид., перероб. і допов./ за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця. Київ: Юрінком Інтер, 2019. Т. II. 1048 с.
8. Шимон С.І. Цивільне та торгове право зарубіжних країн. Навчальний посібник. К.: КНЕУ. 2004. 220 с.
9. Петришин О.В., Зінченко О.В., Лук'янов Д.В. Порівняльне правознавство. Хрестоматія для юридичних факультетів і закладів вищої освіти.- Харків: Право, 2019. – 1024 с
10. Нижний А.В., Ходаківський М.П., Юровська Г.В. Визнання правочинів недійсними: основи теорії та судова практика. Посібник для суддів. Київ: Алерта, 2020. 234 с.
11. Чабан О.М. Особливі умови застосування двосторонньої реституції та особливі правові наслідки недійсних правочинів / Шляхи розвитку правової науки в умовах сьогодення. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції (22-23 травня 2021 р.) К.: ДУІТ, 2021. с. 128-130
12. Марценко Н.С., Гера В.О. Форс-мажор у приватному праві Європейського Союзу та України: порівняльно-правовий аналіз. Південноукраїнський правничий часопис. № 4. 2022. С.149-156. http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/4/part_2/4-2_2022.pdf#page=149
13. Марценко Наталія. Порівняльно-правове дослідження невиконання зобов'язань за законодавством Франції, Німеччини та України. Актуальні проблеми правознавства. № 4. 2022. С.70-76. <http://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/1499>
14. Nataliia Martsenko. Mistake in the contract law of Ukraine and some foreign countries. Actual problems of law. № 1. 2023. <http://appj.wunu.edu.ua/index.php/appj/article/view/1555/1607>

15. Бельо Л.Ю., Ткаченко М.А. Інститут позовної давності у праві зарубіжних країн та України: порівняльно-правовий аналіз. *Право і суспільство*. 2022. № 3. С. 32-37.
16. Борисова Ю. Є. Підстави та умови деліктної відповідальності у цивільному праві України та США (порівняльно-правовий аналіз): дис. ... к.ю.н. Одеса, 2021.
17. Грущинська Н. Характеристика нерухомого майна як об'єкта цивільних прав. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 2. С. 23-30.
18. Грабинський М. Договір позички: від римського приватного права до цивільного права України. *Наукові перспективи (Naukovі perspektivi)*. 2023. № 4 (34). С. 397-409.
19. Короєд С.О. Відступлення права власника на витребування нерухомого майна з чужого незаконного володіння (цесія ввідикаційної вимоги). *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2021. № 1. С. 19-24.
20. Майданик Р.А. Речове право: підручник. Київ : Алерта, 2019. 1102 с
21. Парасюк М.В. Сутність і правова природа юридичної особи. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. № 3. С. 76-80.
22. Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу: монографія / за заг. ред. Н.С. Кузнецової. 2-ге вид., доп. та перероб. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 908 с.
23. Саградян М. Цивільна дієздатність фізичної особи в Україні та зарубіжних країнах. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 4. С. 69-73.
24. Гриняк А. Б., Пленюк М. Д., Крупчан О. Д. Договірне регулювання приватноправових відносин в умовах євроінтеграційних процесів в Україні. *Право України*. 2019. № 2. С. 25-43.
25. Кузнецова Н. С. Інститут цивільно-правової відповідальності у вітчизняній та зарубіжній цивілістичній доктрині. *Право України*. 2019. № 1. С. 186-203.
26. Пилипенко С. Особливості правового регулювання відносин за договором, укладеним в електронній формі. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №8. С. 48-53.
27. Верес І. Правова природа смарт-договору. *Підприємництво, господарство і право*, 2020. № 9. С. 15-18.
28. Draft Common Frame of Reference (DCFR). URL: https://www.trans-lex.org/400725/_/outlineedition/
29. Liliana Sishchuk, Viktoriia Vasylieva. Particularities of functioning of the general meeting of a jointstock company under martial law. *Підприємництво, господарство і право*. 2022. № 3. С. 48-55.
30. Roman Tashian. Invalid transactions in private law doctrine. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 11. С. 42-47.
31. Taras Sofiiuk, Larysa Neskorodzhena, Yuliia Kabenok. The right of the natural person to individuality. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 11. С. 27-41.
32. Wiessner S. General theory of international civil law. Leiden etc.: Brill Nijhoff, 2020. 534 p.
33. Kischel, Uwe, and Andrew Hammel, 'The Basic Context of Civil Law', *Comparative Law* (Oxford, 2019; online edn, Oxford Academic, 17 Apr. 2019), <https://doi.org/10.1093/oso/9780198791355.003.0006>
34. Carlo Vittorio Giabardo, Disobeying Courts' Orders—A Comparative Analysis of the Civil Contempt of Court Doctrine and of the Image of the Common Law Judge, 10 J. Civ. L. Stud. (2017) Available at: <https://digitalcommons.law.lsu.edu/jcls/vol10/iss1/5>
35. Mathias Siems Comparative law. University of Durham. Cambridge, United Kingdom : Cambridge University Press, 2018. ISBN 9781107182417. ISBN 9781316633557
36. George Mousourakis? Matteo Nicolini. Comparative Law and Legal Traditions. Historical and Contemporary Perspectives. Ritsumeikan University Kyoto, Japan. ISBN 978-3-030-28280-6 ISBN 978-3-030-28281-3 (eBook) <https://doi.org/10.1007/978-3-030-28281-3>. Springer. 2019
37. International Encyclopedia of Comparative Law. Tubingen, 1980.
38. Klabbers J. Civil law. Cambridge University Press, 2019. 370 p.
39. Lukasevych-Krutnyk I. S. The concept and methods of harmonisation of the private law legislation of Ukraine in the field of provision of transport services with the legislation of the European Union. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 2020, 27 (2), p. 91-106. URL: <http://visnyk.kh.ua/uk/article/ponyattya-ta-sposobi-garmonizatsiyi-privatnopravovogozakonodavstva-ukrayini-v-sferi-nadannya-transportnykh-poslug-iz-zakonodavstvom-yevropeyskogo-soyuzu>

40. Zimmermann R. Comparative Law and the Europeanization of Private Law Get access Arrow. The Oxford Handbook of Comparative Law (2nd edn). 2019. Pages 557–598. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780198810230.013.17>
41. Henry Merryman, David S. The Common Law and Civil Law Traditions. URL: <https://www.law.berkeley.edu/wp-content/uploads/2017/11/CommonLawCivilLawTraditions.pdf>
42. Janet Halley, Kerry Rittich, Critical Directions in Comparative Family Law: Genealogies and Contemporary Studies of Family Law Exceptionalism, The American Journal of Comparative Law, Volume 58, Issue 4, Fall 2010, Pages 753–775. <https://doi.org/10.5131/ajcl.2010.0001>

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL:<http://portal.rada.gov.ua/>
2. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL:<http://www.president.gov.ua/>
3. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL:<http://www.kmu.gov.ua/>
4. Офіційний веб-портал органів судової влади України. URL:<http://court.gov.ua/>
5. Єдиний державний реєстр судових рішень URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>
6. Офіційний веб-портал Комісії ООН з права міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ). URL: <https://uncitral.un.org/en>
7. Офіційний веб-портал Гаазької конференції з міжнародного приватного права. URL: <https://www.hcch.net/ukrainian>